

ΑΡΘΡΟ

Είναι κείμενο που δημοσιεύεται σε εφημερίδα ή περιοδικό και πραγματεύεται ένα επίκαιρο θέμα γενικού ενδιαφέροντος (οικονομικό / πολιτικό / επιστημονικό / φιλολογικό ...). **Κύριο άρθρο:** δημοσίευμα της πρώτης σελίδας που αναφέρεται σε σημαντικό γεγονός της ημέρας.

Το άρθρο είναι ενταγμένο σ' ένα επικοινωνιακό γλωσσικό περιβάλλον, με βασικό σκοπό **την πειθώ**. Κατά συνέπεια, η καταλληλότερη τεχνική πειθούς είναι η **επίκληση στη λογική** (χρησιμοποιούμε επιχειρήματα και τεκμήρια δηλαδή λογικές προτάσεις, παραδείγματα, αλήθειες, γεγονότα, αυθεντίες, στατιστικά στοιχεία κτλ). **Έχει περιορισμένη έκταση**. Συνήθως, πραγματεύεται θέματα της πρώτης γραμμής της επικαιρότητας, αλλά και ζητήματα ευρύτερου επιστημονικού, εγκυκλοπαιδικού, καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος, που κάποια στιγμή αποτέλεσαν θέμα επικαιρότητας και τα οποία εξακολουθούν να απασχολούν ακόμη και σήμερα την κοινή γνώμη. Ο αρθρογράφος προσεγγίζει το θέμα του τεκμηριωμένα, χρησιμοποιώντας πολλές φορές κάποιο ειδικό λεξιλόγιο.

Γλώσσα: επικρατεί η αναφορική* / κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας και όχι η ποιητική** έχει σχετικά πειθαρχημένη σύνταξη, κυριαρχεί το γ' ρηματικό πρόσωπο, για αυτό το λόγο δεν έχει προσωπικό και οικείο τόνο. Γίνεται χρήση ενεστώτα ή μέλλοντα.

Το ύφος είναι σοβαρό, επίσημο, απρόσωπο κι επιμελημένο, καθώς σ' αυτό αναλύεται ένα κοινωνικό πρόβλημα. Μπορεί να είναι όμως και χιουμοριστικό ή δραματικό. Συνήθως εξαρτάται από το επίπεδο του αναγνωστικού κοινού στο οποίο υποθετικά απευθύνεται ο αρθρογράφος (με λίγα λόγια είναι διαφορετικός ο τρόπος γραφής άρθρου που προορίζεται να δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα από εκείνον ενός άρθρου που προορίζεται για την εφημερίδα της πόλης).

ΔΟΜΗ:

Τίτλος: Στόχος είναι να προσελκύσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Ο τίτλος πρέπει να είναι σύντομος, και περιεκτικός. Γνωρίσματά του είναι οι ατελείς προτάσεις με συχνή απουσία του ρήματος, η πρωτοτυπία και συχνά το χιούμορ. Με σχόλιο ή χωρίς, με σημεία στίξης ή χωρίς, μεταφορικός ή κυριολεκτικός ...

Πρόλογος: Περιέχει το θέμα και συχνά την αφορμή, δηλαδή το επίκαιρο γεγονός που στάθηκε η αφετηρία του άρθρου. Τέτοια κείμενα αναφέρονται σε επίκαιρα θέματα όπως είναι: η βία, τα ναρκωτικά, η μοναξιά κ.λπ.

Κύριο Θέμα: Παράθεση επαρκούς αποδεικτικού υλικού προκειμένου να τεκμηριώσουμε τις απόψεις μας.

Επίλογος: Έμφαση σε κάποιο σημείο ή αναφορά σε προτάσεις για την επίλυση του προβλήματος, κ.α.

* Αναφορική λειτουργία της γλώσσας

- ✓ Ο πομπός χρησιμοποιεί λέξεις ή φράσεις με την **κυριολεκτική** τους σημασία (**δηλωτική χρήση της γλώσσας**).
- ✓ Η γλώσσα λειτουργεί με **λογικό τρόπο**, δηλαδή απευθύνεται στη **λογική** του δέκτη.
- ✓ Ο πομπός αποσκοπεί στην **πληροφόρηση**.

** Ποιητική λειτουργία της γλώσσας

- ✓ Ο πομπός χρησιμοποιεί λέξεις ή φράσεις με τη **μεταφορική** τους σημασία -εικόνες, παρομοιώσεις κ.λπ. – (**συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας**).
- ✓ Η γλώσσα λειτουργεί με **συνειρμικό τρόπο**, δηλαδή απευθύνεται στο **συναίσθημα** του δέκτη.

- ✓ Ο πομπός αποσκοπεί στη **διέγερση συναισθημάτων** με συγκινησιακά φορτισμένο λόγο.

Παραδείγματα:

Με αναφορική λειτουργία: «Το σχολείο οφείλει να παρέχει στους νέους επαγγελματικό προσανατολισμό και πληροφόρηση για τα επαγγέλματα και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας».

Με ποιητική λειτουργία: «Μέσα όμως σ' αυτό το μεταβατικό και ρευστό τοπίο λάμπει η ελπίδα ότι ο άνθρωπος θα τιθασεύσει τον εαυτό του και θα χρησιμοποιήσει τη νέα γνώση, για να ζεσταθεί και όχι να αυτοπυρποληθεί».

Ενδεικτικό άρθρο/ βασικά χαρακτηριστικά

Πρόλογος

Πνευματικός άνθρωπος, που πιστεύει πως είναι «επαρκής καθ' εαυτόν», είναι στείρος εγωιστής και άγονος ομφαλοσκόπος. Ο αληθινός πνευματικός άνθρωπος όχι μόνο στοχάζεται για τον εαυτό του και τους άλλους, μα και κάτι περισσότερο: δρα για τους άλλους. Όσο σοφός, όσο «ευλογημένος» κι αν είναι, άμα παραμένει αδρανής, καταντά άχρηστος.¹

Κύριο μέρος

Και το χρέος αυτό του πνευματικού ανθρώπου γίνεται πολλαπλάσιο σε ώρες κρίσης – κρίσης ιδεών, αρχών, θεσμών, δικαιωμάτων.² Τότε, προπάντων, έχει καθήκον ο πνευματικός άνθρωπος να δράσει, να μιλήσει, ν' αγωνιστεί, για να υπερασπίσει τα «παλλάδια» τα δικά του και της κοινωνίας, για να φωτίσει τους αφώτιστους να νικήσει τους νωθρούς, να γαλβανίσει τους ενθουσιώδεις, να ξεσκεπάσει τους κατήλους, να καταγγείλει τους επιτήδειους.³ Τότε, όταν απειλείται η ελεύθερη σκέψη, ο ελεύθερος λόγος, δηλαδή, η ίδια η υπόσταση του πνευματικού και κάθε ανθρώπου, θα δείξει ο πνευματικός άνθρωπος αν «τηρεί» πραγματικά την «πίστη» που επαγγέλλεται. Σωπαίνοντας από αυταρέσκεια, δειλία ή καιροσκοπία, όχι μόνο προδίνεται αλλά και προδίνει. «Αδικεί πολλάκις ου μόνον ο ποιών τι, αλλά και ο μη ποιών», λέει ο Μάρκος Αυρήλιος.⁴ Και ο πνευματικός άνθρωπος που σωπαίνει στις κρίσιμες ώρες αδικεί όχι μόνο τους άλλους μα, σε τελευταία ανάλυση, και τον ίδιον τον εαυτό του. Γιατί, κλείνοντας τα μάτια του στο εξανδραποδισμό των γύρω του, θα τ' ανοίξει μια μέρα και θα δει πως έχει γίνει ανδράποδο και ο ίδιος.⁵

Επίλογος

Σε τέτοιες ώρες κρίσης δείχνει ο πνευματικός άνθρωπος αν είναι οδηγός ή οδηγούμενος, «όρθιος ή ορθούμενος», αν στέκεται όρθιος μόνος του ή τον στήνουν όρθιο οι άλλοι. Αλλά πνευματικός άνθρωπος που δέχεται το ρόλο του ουραγού της αγέλης, που παραδέχεται να «πειθαρχεί» σε κατάσταση ανδρείκελου, που απαρνιέται το σπουδαιότερο κι ευγενικότερο μέρος της αποστολής του, παύει να είναι πνευματικός ηγέτης [...].**6**

Μ. Πλωρίτης

1. Χαρακτηριστικό προλογικό σημείωμα όπου επιχειρείται ο ορισμός και η διασαφήνιση του θέματος. Ο αρθρογράφος ξεκαθαρίζει ευθύς εξαρχής για ποιο πράγμα θα μιλήσει.

2. Μικρές και σύντομες περίοδοι, οι οποίες διασφαλίζουν νοηματική συνοχή και γραμματικοσυντακτική «πειθαρχία».

3. Η χρήση ρηματικών τύπων συμπυκνώνει το νόημα, ενισχύει το διδακτικό ύφος του γράφοντος και προκαλεί το ενδιαφέρον για τα περαιτέρω.

4. Επίκληση στην αυθεντία με απώτερο σκοπό να μας πείσει για το ρόλο που καλείται να επιτελέσει ο πνευματικός άνθρωπος.

5. Πρόταση κατακλείδα με επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη (αναγνώστη). Η χρήση του «γιατί», ενισχύει τη θέση του αρθρογράφου αφού αποδεικνύει τον ισχυρισμό του.

6. Συμπύκνωση του νοήματος στο τέλος με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της θέσης του αρθρογράφου. Ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί επιστημονική γλώσσα με κύρια χαρακτηριστικά τη σαφήνεια, την απλότητα και την ουσία της σκέψης χωρίς βερμπαλισμούς. Αποφεύγει τη λογοτεχνίζουσα γλώσσα. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι να αφυπνίσει τους πνευματικούς ανθρώπους και γι' αυτό χρησιμοποιεί εύστοχα τις παθητικές μετοχές, αφού θέλει τον πνευματικό άνθρωπο όχι παθητικό αλλά ενεργό και δραστήριο πολίτη.

Ελένη Χαρμαντζή